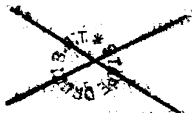

CAPITA
 QVAEDAM PRO-
 POSITA AD DISPUTANDVM
*de felicitate seu vita beata
 in terris,*

1

IOACHIMO CAME-
 RARIO PABERGER. IN ACA-
 DEMIA LIPSICA XV. CALEN.
*Maÿ, Anno CHRISTI
 M. D. LXIII.*

IN OFFICINA VOEGE-
 LIANA.

020. G. n. 3916

CAPITA DISPUTATIONUM
de felicitate seu vita beata in terris.

I.

CUM Politicis & Ethicis disputationibus
propositum sit definire vitam beatam homi-
num, qui finis est & quod ultimum bonorum,
Ante omnia constituendum, in quo genere expe-
tendorum felicitas, quæ est Aristoteli εὐδαιμονία
collocanda esse videatur.

II.

Vocantur autem beati & felices μακάριοι quo-
que. Quod εὐτυμολογῶν nomen Aristoteles ἐν τῷ μά-
λα χαίρειν duci innuit. Beatus manifesta forma
à verbo cadit quo utitur Comicus, Ecquid beo te?
Sicut fortunatus ὁ εὐτυχὴς à verbo apud alterum
Comici, Di fortunabunt vestra consilia. Beatum
autem apparet habere significationem boni: Feli-
cem, firmi & pacati, ut fedus. Quæ cum e pro-
ducerent, olim duabus, e e, scripserunt.

III.

De felicitate sane seu vita beata, philosophia
moralis quærit & hanc studet reperiri, Et quibus
hæc rebus perficiatur, quæq; vis ac potestas illius
sit, ostendere conatur. Cum quidem is Poëta quem
Scenicum Philosophum appellarunt, pronunciet,
Φητῶν ὅτ' εὐδεις ἐστὶν εὐδαιμόνων αὐτῆς.

Euipides
Medea

IIII.

Sed felicitatem tamen, ut hominum captus
est, sic vestigavit sapientia humana, Quod finem
A 2 consilio-

consiliorum actionumq; in hac vita constitui oportere cerneret, siquidem societas in ea & congregatio esse durareq; deberet, ad quam ipsius naturæ sensus impellere videretur. Infinitum autem neq; rationem, ordinem, legem, modum habet, neque ullam cognitionem aut usum admittit. Unde boni ipsius natura finem determinari scimus.

V.

Nunc igitur institutum persequamur, hinc, ut conuenit, ordientes. Quæ bona iudicantur, ἄγαθὰ vocant Græci, ea omnium sententia expetenda, id est, αἰετὰ sunt. Ut ubi copia fiat sumendi, qui nolit sumere, reperiatur nemo, aut si quis reperitur, is desipere existimetur. Sicut contra κακὰ καὶ φθυρὰ, mala & fugienda.

VI.

Quod si felicitas est finis, id est, bonorum ultimum, seu τὰ γὰρ ἄθρονον, iam recte hæc ut summa quædam expetendorum, eximium bonum perhibebitur, & eiusmodi, ut tanquam diuinum quoddam bonum non laude sed veneratione dignum sit. ἰσχυρὰ

VII.

Laudantur enim ea quæ pulcritudine & decore commendantur, honesta, præclara, pulchra, speciosa, quæ Græcis καλὰ sunt, Et eadem ἐπιεικετὰ, ut virtutes, id est ἁρεταί. Atq; hæc singulatim illa quidem momenti ad felicitatem seu vitam beatam habent plurimum, sed non absoluunt hanc neq; perficiunt.

Iam

VIII.

Iam bonorum diuersa etiam consideratio est. Quaedam enim simpliciter bona esse intelliguntur & sua natura atque re uera, id est, κατ' αὐτὰ καὶ ἀπλῶς καὶ φύσιν καὶ ἀληθῶς : Quaedam alicui, & opinione, ea sunt φαινόμενα καὶ τινί.

IX.

Præterea bona quedam sunt externa, corporis inquam & eorum quæ pertinent ad vitæ degendæ commoditatem: Et interiora, Animi. Hisq; contraria, Mala. Neq; est admittenda de verbo contentio, cuius controuersia ad rixas idonea, veritatis studio nihil prodest.

X.

Quoties autem existit consensio quedam & copulatio honesti & boni, congruentibus rebus atq; iudicijs, Tum appellatur egregia in hominum vitæ & magnopere prædicabilis laus, sermone Græco, apto ad duplicanda nomina, καλοκαγαθία, & hac præditi καλοκαγαθοί. Cum honesti homines, qui idem boni viri dicuntur, sine illa coniunctione Græcis sint ἀγαθοί & ἐπίκαιροι, vt futiles & improbi φαῦλοι καὶ μαχθῆσοί, qui in turpitudine vituperantur.

XI.

Iam eorum quæ expetenda nominauimus, quedam expetuntur per & propter se, quedam respectu quodam & aliorum causa. Hæc necessitatem quandam complectuntur, illa absoluta quo-

dammodo sunt. Qui enim verbi gratia in templum venire vult, is necesse habet domo exire & progredi in via, & accedere ad ianuam templi & ita introire.

XII.

In hoc iam absolutorū genere consistit vita beata, compos efficacitatis, quā *ἐνέργεια* interpretantur, quæ in seipsa acquiescens nihil præterea iam requirit, sese vna contenta, neque alterius vllius rei indigens aut desiderans quicquam amplius. Quod Græci vno verbo indicantes τὴν ἐνδαιμονίαν aiunt esse *ἁπλότητα*.

XIII.

Etsi autem hæc perfectio summa est, Non tamen quicquam obstare Peripateticis visum est, quo minus vita vnus quam alterius beator, & aliquorum beatissima perhiberetur. De quo rursus Stoici *λογωμαχοῦντες* cum illis litigarunt. Secundum enim Græcorum Proverbium, *φιλονοῖς οἷν & λείπῃ ἔδῃ φιλονεικῶ μάχῃ*. Quæ nos nihil morantes ita persequemur reliqua.

XIIII.

Si vitam beatam collocare in efficacitate quadam rectum est, Et hæc referrī ad mala in quibus sunt viciosa atque turpia, nequit: Relinquitur vt efficacitas illa sit virtutis. Virtutes autem, etsi eo ipso quod virtutes sunt, perfectione bonitatis exaquantur, aestima-

æstimatione tamen singulatim differunt, ut vnâ
altera præstantiorem esse appareat.

XV.

Reperta igitur præstantissima virtute, cum
hac nimirum beatissimam vitam seu maximam
felicitatem coniungi oportebit.

XVI.

Virtus vero, quia alicuius virtus est, inuento
optimo, quæ præstantissima sit, constabit, nimi-
rum, eius quod est optimum.

XVII.

Ex hoc Aristoteles concludit sapientiæ stu-
dium, quod in animi contemplatione & ve-
stigatione veri, cognitioneq; & scientia ver-
satur, maximam felicitatem complecti: Ut sa-
pientiæ studiosissimi, beatissimi perhibendi esse
videantur.

XVIII.

Hæc enim certe erit efficacitas eius, quod
in hominis natura excellentissimum maxime-
que diuinum principatu imperioq; & potesta-
te summa præditum existimatur, & compre-
hendere notionem rerum honestarum & ad-
mirabilium, quibus autor ille τῶν θεῶν nomen
tribuit, siue νοῦν, id est, mentem, seu quid ali-
ud hoc esse statuatur.

XIX.

Nemo autem vnquam aliud in homine vel me-
lius vel excellentius vel diuinius querendo inue-

nit, aut asserendo posuit, *Mente, quæ est intelligentia rerum omnium, sine cogitatione & ratione animaduersarum, seu perpensarum consideratione, seu cognitione & scientia perspectarum. In hoc enim principio causæ insistent, ut istum fontem eximia naturæ humanæ esse, cum veterum sapientum doctrina, tum ipsa rerum veritate demonstratur.*

X X.

Eamq; ob causam Plato, aliquanto hic quidem timidius, Aristoteles autem perquam confidenter, hominem esse Mentem pronunciauit. Quod quidem quomodo dicatur, ab eruditæ doctrinæ indagatione non fuerit alienum.

X X I.

Platonica in Alcibiade sunt. Aristotelica vero in ultimo libro Nicomacheorum nonnihil hæc sane verbis, ut videtur, dissentanea. Delectatus autem hic autor fuit argutis atq; subtilib. & inuolutis disputationibus, cum de alijs tum maxime de ijs quæ obscura & parum explorata essent plarisq;. Quorum non est postremū τὸ ὀπίθ' ἔν τῷ ζήτημα.

X X I I.

Cum autem dicat Aristoteles Sapientes, qui sunt θεωρητικοί, id est cognitioni & scientiæ dediti: Non degere humanam vitam sed diuinam quandam: Et mox, Mentis ductum quæ sequatur vita, Eam vitam peculiarem & propriam esse hominis, εἰ μὴ μάλιστα τῶτο ἄθροισμα, haud scio an contraria subijcere videri possit.

Sed

X X I I I.

Sed hæc fortasse liceat explicare significatione verborum diversa. Aliud nimirum hominem appellante, istudq; animal eximium alijs oculis intuerente, vulgo ac imperita multitudine, quam doctis & sapientibus, quanq; veritas studio scientiæ perquisita, esse demonstrat.

X X I I I I.

Verum ista diuinitas in homine, vt Aristoteli placet, Quid tandem est? An prædicatione bonitatis & amplitudinis atq; excellentiæ contenti esse deberemus? Et quod explanare ipse noluit, id relinquere neq; amplius scrutari.

X X V.

Hoc quidem, vt opinor, faciendum neq; ociosis & parum acutis. Quandoquidem ipse sua quibusdam edita, quibusdam non edita esse affirmavit. Et non defuerunt, qui quamuis firmas & immotas atq; certas illius rationes labefactare & euertere conarentur. Ex acribus vero & abundantibus ocio, si quis in obscuris & difficilibus enodandis & enucleandis operam nauare uoluerit, is palmam hanc ingenij & solertiæ habet in medio positam, de qua etiam, secundum Poëtam Teium,

ὁ μὲν ἐλάων μάχ' ἰοῦται, π' ἀρεστὶ γὰρ, μαχ' ἰοῦται.

X X V I.

Cum autem & aliæ Mentis quam humana ab Aristotele esse perhibeantur, de illis quæ disputari queriq; possent, ea secundum ipsum π' ἀρεφ' ἰοῦται,

ὡς ἐκ οὐκείων τῆς ψυχῆς οὐκ ἐστὶν. De humana at-
tem Mente, quid statuendum esse existimemus,
de eo non abstrusam neq; versutam, sed simplicem
quandam ac planam sententiam opinionis vestrae
indicabimus.

X X V I I.

Si enim Mens complectitur causas rerū, quæ
res cognitione continentur, & inest homini natu-
ra, suaq; habet incrementa, & opera huius scien-
tia elaborantur, quod quasi instrumentum illius
tempus suppeditat, secundum hunc ipsum auto-
rem: Quid aliud suspicer Mentem esse putan-
dam, nisi vim & efficacitatem certæ & explo-
ratæ comprehensionis, in causarum de quacunq;
re perspicientia insistentem, non reperio.

X X V I I I.

Hæc autem efficacia neq; statim à primo or-
tu hominis, neque in omnibus, cernitur, neq; ipsa
confundi putatur, quæ molem corporis aut cū hac
societatem habent, Itaq; separabilem esse Aristo-
teles ipsam per se asserit. Utrum quidem Mentem,
id est, vovō in homine esse proprie, an minus pro-
prie perhiberi putandum sit, nunc inculcare qua-
rendo non libuit, neq; fortasse fieri hoc debuit.

X X I X.

Utrum etiam hæc natura, id est, εἰς αὐτὴν que-
dam sit, alia atque diuersa siue ab anima seu
animo humano, καὶ ἀλλο ἢ τοῦ ψυχῆς: An po-
tius ipsius animæ eximia quedam vel pars
vel

vel ~~facultas~~ : Neque ego definiendo decernere
possum, & esse inexplicabile arbitror. Atque
hanc in medio relinquo disputationis ut erudi-
ta & liberalis, sic perpetua & infinita ma-
teriam.

X X X.

Atque repetens breuiter supra dicta : Maxi-
mam hominum felicitatem præclare ab Aristote-
le collocari arbitror, in veri inquisitione & stu-
dio sapientiæ, quæ est φιλοσοφία, & cognitionis
atq; scientiæ quiete ac ocio, quod genus χολασικόν
veteres appellarunt. Inq; hoc, non ignorans quid
contra ista dici soleat, cum illi tanto auctori, &
ipsius Magistro Platoni assentior, tum fortasse
ordini nostro assentor. Sic tamen, ut felicitatem,
cuius particeps esse potest conditio nostra, neque
sinceram atq; perfectam, neq; stabilem & fir-
mam ullam istis rationibus demonstrari, & pro-
pter dubios casus incertamq; fortunam, ne in ma-
xima quidem prosperitate, pronuntiandum de vi-
ta beata hominis esse censeam.

X X X I.

Reprehensam autem sententiam Solonis ab
Aristotele : Felicem, ante exitum ex hac vita per-
hibendum esse neminem : potuisse & fortasse de-
buisse comoda potius interpretatione confirmari,
quàm exagitando conuelli, existimo. Quoniã sine, &
eo quod extremum est, omnium rerum bonitas specta-
tur, & quemadmodum Rhetor ait, πρὸς τὸ τελευτᾶν
ἐν βίᾳ

omnis est
hæc & dicitur
hoc non con-
sequitur
absurda

ἐκάστων τῶν προὔπαρξάντων ὡς τὰ πολλὰ κείνεται.
Et nostrate proverbum est, à nobis sic aliquando
latine enunciatum :

Omnia tunc bona sunt, clausula quando bona est.

XXXII.

Sed hæc est ingenij & intelligentiæ humanæ
in studio exquirendi verum experientia atq; pro-
gressio. Quæ ut præclari ac egregij aliquid efficiat,
ad bustum usq; humanam felicitatem deducit.
Nam & Homerici inferi & Platonica à Pytha-
goreis acceptæ ψυχῶν ἀξιλότης, vel ἀκηννορία μυ-
θικαὶ sũnt vel plane umbrarum fabulæ: Et id quod
post mortem solum remanere politici homines
prædicant: Nomen celebre & laudis decus, ne-
scio quo pacto & ipsum leue atq; frivolum vide-
tur. Ut de beata vita non caduca neq; vana sed
constante & sempiterna, alia schola habenda sit,
quæ explicatur in sola Ecclesia demonstratoris &
largitoris illius filij Dei Domini nostri Iesu Chri-
sti, cuius cum Patre & Sancto spiritu, est omnis
laus, honor, gloria sæculis infinitis.

συμμικτὰ προβλήματα τινὰ, quæ sunt quæ
stiunculæ propositæ ad considerandum.

I.

Cur ἀλογία non numeratur inter Gramma-
tices partes, cum hæc non minus quàm ἐτυμολογία
ad artis rationem pertinere videatur? An potest
it, vel

it, vel debuit hæc quoq; numerari? An in quatuor illarum partium numero *ετυμολογία* non originis vocabulorum, vt alibi, sed naturæ considerationem notat? Et illius *ετυμολογίας* quemadmodum *ἀναλογίας* præcepta per totam observationem & vsum omnem artis sparsa sunt, non aliter quam vetustatis & autoritatis & consuetudinis, cum *Etymologia* & *Analogia* rationem & causam veritatis in sermone afferre & reddere conentur.

II.

ΒΟΗ Unde *ἀήρ*, *αἶθρῆς*, *ἀσθήης*. An non est *ἀήρ* οἶον δὲ τῆς ἀορασίας, caliginosus, sed à verbo potius illo vnde & *ἀήτης ἠγῶσι ἀέμεθ*, quod habet significationem flatus & agitationis. Aëris enim perpetuæ sunt commotiones & fluxiones. Vel secundū alteram Platonis etymologiam, dictus est *ἀήρ*, ὅτι *αἶρῃ τὰ δὲ τῆς γῆς*. *αἶθρῆς* vero, an est, vt tam Plato quam Aristoteles *ἔτυμολογήσατο*, à cursu sempiterno: An vero à candore igneo, nam *αἶθεσθαι* verbum hoc significans in Græco sermone est vsitatum. Unde placuit quibusdam & *ἀσθήθ* nomen deduci, vt sit *ἀσθή* quasi *αἰσθήτης*, Cum tamen venire alicui in mentem possit, in hoc nomine esse *αἰσθητικῶν*, vt *ἔσθαι* quiddam intelligatur, τῶν ἀσθῆρων αἰσθητικῶν καὶ νῦν μὲν ἐν τῷ νῦν δ' ἐν ἐκείνῳ τόπῳ φαινομένων.

III.

χολαστικός ἐστὶ ζῶον ἃ πάντες κάταγε λῶσι, κατὰ τὸν ἐπίκλητόν, πῶς ἄρισται ἢ ἔκ ἐστίν

ἔστιν ὁρισμὸς ἔτϠ, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐξήραθη
 τις παιδίας σπυδαίας, Διὰ τὸ ἔτε ἀπλῶς
 τὸ γνϠ ἔ ἀτόμω κυρίως κατηγορεῖσθαι,
 ἔτε διαφορὰν δεῖν ἀμφισβητήσιμον τι ἔχον
 ἐν τοῖς γνησίοις ὁρισμοῖς.

III.

ὁ ἔ κατηγορεῖσθαι τῆς νόσους ὁρισμὸς ψυ-
 χῆς, ὁδε: ψυχὴ ἐστὶν ἐσία γνητῆ, ἐσία ζώ-
 σα, νοερά, σώματι ὀργανικῶ καὶ αἰσθητικῶ
 δυνάμει ζωτικῶ καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀντιλη-
 πικῶ δι' ἐαυτῆς ἐπιείσα, ἕως αὐτῆ δεικτικῆ
 τῶν σωέσθηκε φύσις: ὁ τοίνυν ὁρισμὸς
 ἔτϠ μῶν καὶ παλεονάσαι καὶ ἐλλειπῆς εἶναι
 δόξεν αὐτῆ προσέχοντι τῆ γνῶμῆς τῆτο
 μὲν ὅτι τὸ νοερόν ἀνάγκη καὶ ζῆν, τῆτο δὲ,
 ὅτι ἔ παντὸς ἀλλὰ τινϠ σώματϠ ἡτοι-
 αύτη ψυχῆ.

V.

Νῆς ὀρῆ καὶ νῆς ἀκέρ ταῖλα δὲ κωφά
 καὶ τυφλά. πῶς εἰρησθαι οἰητέον: πῶς
 τερον ὡς καὶ δυνάμει αἰσθητικῆς ἐν τῶ νῶ
 ἐνάσης, ἢ ἔ νῆ ἔδεν ἄλλο ἐκεῖ παρὰ τὸ αἰσ-
 θητικὸν σημαίνοντϠ, οἷον ἐν τῆτοις,
 τόν δ' ὡς ἐν ἐνόησεν ἀλέξανδρος Θεοφδῆς.

VI.

*Quare noua ἔ recentia qualiacunq; vulgo ac
 à sapi-*

